

רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל

סעודת הודאה של חולה שנתרפא*

ארבעה צריכין להודות, ואחד מהם הוא חולה שנתרפא. וילפינן מקרא (תהלים קז, יז-כא): "אילים מדרך פשעם וגו', כל אוכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות וגו', יודו לד' חסדו" וגו' (ברכות נד, ב), והיינו קרבן תודה.

הטעם לחיוב ההודאה הוא כדי שידע שעיקר רפואתו מד', שהרי יכולים לטעות ח"ו ולתלות הרפואה בעבודה זרה של טבע. וכבר מצינו שאמרו חז"ל על הפסוק (שמות כא, יט): "ורפא ירפא", דמכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. דאי לאו קרא היה אסור להתרפאות משום שנראה כסותר גזירת המלך, דהמלך (הקב"ה) רוצה במחלה ואילו האדם ע"י כוחות הטבע מרפא את מחלתו. [כלומר, וא"כ גם אחרי גילוי הפסוק דיש רשות להתרפא, מ"מ עדין הדבר נראה כאילו הרפואה באה ע"י דרכי הטבע ח"ו, ומביא לידי טעות]. וכדי שלא יטעו ח"ו בזה לפיכך צריך להודות לד' על הרפואה.

מצינו במסכת עבודה זרה (דף ב, א), דשלשה ימים לפני אידיהם צריכין להזהר שלא לגרום לגוי ליזיל ולודי לעכו"ם, וכ"ש שצריך תמיד להזהר שלא לטעות שהרפואה היא בדרך הטבע שהוא כעבודה זרה. ומקרא מלא הוא בפרשת האזינו (דברים לב, לט): "ראו עתה כי אני אני הוא וגו' מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל", דהיינו, שכאשר הקב"ה מוחץ הוא היחיד היכול לרפאות ואין מציל אחר זולתו, ועל זה מזהיר הפסוק "ראו עתה", שנתבונן בזה ונראה זאת ולא נתלה ההצלה באחרים. וזהו שאומרים בברכת רפאנו שבתפילת שמו"ע: "כי תהלתנו אתה" (משא"כ בשאר הברכות והבקשות לא מזכירים "כי תהלתנו אתה"), דכאשר אנו מבקשים מד': "רפאנו ד' ונרפא" וכו', אנו מוסיפים ואומרים: "כי תהלתנו אתה", שאנו יודעים שהרפואה היא דוקא מאת ד' ולא תולים זאת ח"ו בזולתו.

א"כ זהו יסוד החיוב להביא קרבן תודה, להודות לד' ולהודיע שאנו יודעים שהוא המרפא ולא זולתו. וזהו שאמרו חז"ל במדרש (ויק"ר ט, ז) דכל הקרבנות בטלים לעתיד לבוא חוץ מקרבן תודה, מפני שזהו עיקר הפרסום שאנו עובדים לד' ית"ש ולא להטבע ח"ו.

מצינו בגמרא בברכות (דף ה, א) על הפסוק (תהלים צד, יב): "אשרי הגבר אשר תיסרנו קה ומתורתך תלמדנו", דדבר זה דיסורין ממרקין כל עוונותיו של אדם, מתורתך תלמדנו. ר' יוחנן פירש דלומדים זאת בק"ו משן ועין, מה שן ועין שהן אחד

(* נערך ע"י הרב אהרן אויערבך שליט"א והרב יצחק פוס שליט"א

מאיבריו של אדם עבד יוצא בהן לחרות, יסורין שממרקין כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה. וריש לקיש למד כן מברית מלח, דנאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין, מה ברית האמור במלח ממתקת את הבשר אף ברית האמור ביסורין יסורין ממרקין כל עוונותיו של אדם. והחילוק שבין ב' ילפותות אלו - דבשן ועין דעבד, העבד יוצא לחירות דוקא אם האדון הוא זה שהכה אותו, ודוקא אם הוא יודע זאת שהאדון הוא שהכהו, אך אם העבד חושב שהמכה באה לו ממקום אחר ולא מהאדון אינו יוצא לחירות. וא"כ ה"ה ביסורין, הן ממרקין עוונותיו של אדם רק אם הוא מבין ומכיר שהיסורין באו לו מהאדון ד' יתברך. משא"כ מלח ממתק את הבשר בכל ענין ואין נפק"מ מי שם את המלח על הבשר.

והנה בשעבוד ישראל במצרים נאמר (שמות ו, ה): "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי", שבאמת טעו בזה לחשוב שמצרים הם המעבידים אותם, וכל שעבודם ועבדותם הוא בדרך הטבע, וא"כ לפי הילפותא משן ועין אין כאן כלום. ואעפ"כ "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל", משום "ואזכור את בריתי" היא ברית מלח, שלפי ילפותא זו בכל ענין היסורין ממרקין כל עוונותיו של אדם וכבר באה עת גאולתם. ועכ"פ עיקר רצונו הוא שהאדם יודה לד' לפרסם עבדותו לד', שהוא כעבד היוצא בשן ועין, רק אם הוא מכיר ויודע שהמכה באה לו מאדונו. ובכך מתמרקין כל עוונותיו.

ונראה לומר עוד, דעיקר התועלת בזה שאדם מודה לד' שנתרפא, רבזה הוא מודה שבאמת מצד עוונותיו מגיעים לו עוד יסורין, אלא שהקב"ה גמל עמו חסד וריפאהו לפני גמר המחלה. והתועלת בזה הוא, דע"ז הדבר נחשב לו כאילו באו עליו כל היסורין ומירקו כל עוונותיו. [כלומר, דאע"פ דניתנה רשות ללכת לרופאים להתרפאות, מ"מ מכיון שמצד עוונותיו באו לו יסורין ומחלות, והמחלה היתה צריכה להמשך עוד, א"כ ע"י שהוא מקדים את הרפואה ומקצר את היסורין, הרי לכאורה לא הרוויח, דסוף סוף עוונותיו לא נתמרקו לגמרי וסופו שיביאו עליו יסורין חדשים. אמנם אם הוא מודה כנ"ל הדבר נחשב כאילו באו עליו כל היסורין ומירקו כל עוונותיו, וכפי שיתבאר להלן]. וגם על דבר זה אפשר לומר (כדברי הגמ' בברכות הנ"ל): "אשרי הגבר אשר תיסרנו קה ומתורתך תלמדנו", דמהתורה נלמד לעיקר דין יסורין. דהנה הקשו האחרונים גבי רבן גמליאל שסימא את עין טבי עבדו וחשב שבזה טבי יצא לחירות, ואמר לו ר' יהושע כבר הודית ומודה בקנס פטור (בבא קמא עה, א), ומה בכך שהודה והרי יכול שוב לבוא ולהתדיין בבי"ד. ובארנו במקו"א (עי' בשיעורים למסכת כתובות) עפ"י חידושי רבינו מאיר שמחה (בב"ק שם), ובאור שמח (פ"י מנוקי ממון הי"ד), שצידד לבאר דהודאה בקנס חשיבא כתשלומין והוי כחזרה קרן לבעלים, ולכן אפי' באו עדים אח"כ פטור. וכמו כן י"ל בעניננו, דע"י שהוא מודה בעוונותיו ומודה שמגיעים לו יסורין חשיב כמודה בקנס (דהיסורין הן כתשלום הקנס על עוונותיו), וזה חשיב כתשלומין גמורין, וכאילו היו לו כל היסורין ונתמרקו כל עוונותיו.

בגמרא במגילה (דף יז, ב) מבואר מה ראו אנשי כנסת הגדולה לתקן רפואה בשמינית (כלומר, ברכת רפאנו בברכה השמינית שבשמו"ע), מתוך שנתנה מילה בשמינית שצריכה רפואה לפיכך קבעוה בשמינית. וצריך ביאור, שהרי הרבה מחלות איכא וכולן צריכין רפואה, ולמה תלו זאת דוקא במילה שצריכה רפואה. אלא משום שלעתיד לבוא לא יחטאו כלל וממילא לא יחלו כלל, וכל התגלות ענין הרפואה בעולם תהא רק במצות מילה שצריכה גם היא רפואה. וכל זה לעת הגאולה השלימה במהרה בימינו אמן, אך בינתיים איכא מחלות טובא, וצריך האדם לידע שהמחלה באה מד' יתברך בגלל עוונותיו, ולא בסתם בדרך הטבע. וצריך להתפלל על רפואה ולידע שגם הרפואה באה מד' יתברך, ולא בדרכי הטבע, וכנ"ל. וזהו החיוב של הבאת קרבן תודה בחולה שנתרפא, וכמשנ"ת.

ועדין צריך ביאור, מהו ענין האכילה המיוחדת שיש בקרבן תודה. [כלומר, דבקרבן תודה, מלבד אכילת בשר הקרבן נצטוינו גם להביא ארבעים חלות הנקראים לחמי תודה, ולאכול הכל ביום ולילה].

והנה מצינו בגמ' בפסחים (דף סח, ב), דהכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא. והוא תמוה, דאדרבה יום שניתנה בו תורה יותר נכון להקדיש כולו לד'. גם יש להתבונן בלשון המשנה באבות (פ"ג מ"ג): שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים, אמאי השווהו דוקא לזבחי מתים.

אמנם ידועים דברי האבן עזרא שעל קרא ד"ריח ניחוח לד'", כי היודע סוד נשמתו יודע סוד הקרבנות, כי הננו רואים שגם במזון הגשמי ישנו מזון רוחני שממנו נזונית הנשמה, והמבין דבר זה יבין. גם שהקרבן יכול להיות ריח ניחוח לד'. וכל זה במי שאוכל בכוונה הראויה להחיות את נשמתו, אך אם אוכל רק להנאתו ולצורך גופו הרי זה זבחי מתים, כי גופו של האדם הוא בבחינת מת ורק נשמתו היא דבר נצחי.

ובאמת לאכול באופן זה שעיקר כוונתו היא לתת מזון לנשמתו, עבודה קשה היא. וכבר אמרו, דאע"פ שאמרו חז"ל (ברכות ח, ב) דכל האוכל בתשיעי כאילו התענה תשיעי ועשירי, מ"מ לאכול בערב יוהכ"פ בכוונה הראויה קשה יותר מהתענית ביוהכ"פ. ולכן דוקא ביום שניתנה בו תורה צריכים להראות שכל חפצנו לאכול ולשתות הוא בשביל הנשמה, ולכן הכל מודים דבעינן נמי לכם. [ואם אוכלים כראוי אזי אפשר גם להגיע למה שנאמר בפסוק (שמות כד, יא): "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו"].

וזהו שאמרו בברכות (דף נה, א), ששלחנו של אדם הוא כמזבח ואכילתו כקרבן, כי ע"י שאוכל בכוונה הראויה הוא מתקרב ומתדבק בד'.

הקב"ה נקרא "מלך חפץ בחיים", אך באילו חיים, בחיים שהם "למענך אלקים חיים", והיינו חיים שמעלים את הדומם והצומח והחי למעלת המדבר, וזהו ע"י

שאוכל אותם בכוונה להיות מזון רוחני לנשמתו. ואז מתקיים באדם הפסוק (תהלים קד, לג): "אשירה לד' בחיי", שעצם החיים הם שיר ושבח לד'.

מעתה זהו טעם ענין האכילה שבקרבת תודה. דלאחר שאדם חלה ומצבו ירד עדי שנתקיים בו "כל אוכל תתעב נפשם", ואח"כ שלח ד' דברו ורפאהו, והוא חוזר לאכול כהרגלו, צריך הוא להראות שכל חפצו בחיים הוא רק להודות לד', וגם אכילתו ושתייתו הם רק לצורך נשמתו. לכן יחד עם הקרבן תודה שהוא מביא צריך הוא להביא גם ארבעים לחמי תודה ולאוכלם מתוך ההודיה לד', וכנ"ל.